

Sygn. akt VU 509/14

WYROK ŁĄCZNY

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 grudnia 2014 r.

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim, Wydział V Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący SSO Beata Łapińska

Protokolant sekr. sądowy Karolina Rudecka

po rozpoznaniu w dniu 26 listopada 2014 roku w Piotrkowie Trybunalskim

na rozprawie

sprawy z wniosku (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością S.

z udziałem zainteresowanych M. G., R. D., P. S., P. T., Ł. K., P. K., P. G. (1), Z. F., W. Ś., B. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o wysokość podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne

na skutek odwołań (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

z dnia 16 stycznia 2014 r. sygn.: (...)

oddala odwołania.

Sygn. akt V U 509/14

UZASADNIENIE

Decyzjami z dnia 16 stycznia 2014 roku: Nr (...), Nr (...), Nr (...), Nr (...), Nr (...), Nr (...), Nr (...), Nr (...) i Nr (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział wT. ustalił podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne: emerytalne i rentowe, chorobowe, wypadkowe oraz ubezpieczenie zdrowotne pracowników (...) Spółki z o.o. w S.: M. G., B. K., W. Ś., Z. F., P. G. (1), P. G. (2), Ł. K., P. T., P. S. i R. D. w następujących miesiącach:

– w grudniu 2010 roku, w grudniu 2011 roku i w grudniu 2012 roku w odniesieniu do M. G., B. K., W. Ś., P. G. (1), P. T., P. S. i R. D.;

– w grudniu 2010 roku i w grudniu 2011 roku w odniesieniu do Z. F.;

– w grudniu 2012 roku w odniesieniu do Ł. K.;

– w grudniu 2010 roku w odniesieniu do P. G. (2).

W uzasadnieniu wskazał, że płatnik składek w latach 2010-2012 zaniżył podstawy wymiaru składek, gdyż nie uwzględnił udzielonej pracownikom pomocy finansowej w postaci świadczeń przedświadczeniowych. Świadczenia te zostały wypłacone wprawdzie z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, ale z naruszeniem przepisów ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, gdyż w oparciu o pozorne kryterium socjalne w postaci 400%

minimalnego wynagrodzenia (tylko 1 pracownik w 2010 roku próg ten przekroczył). Wprawdzie progi dochodowe dotyczące dofinansowania wypoczynku dla dzieci, były ustalane za pomocą tej samej determinanty (w odniesieniu do minimalnego wynagrodzenia), ale były trzy (do 200, 200-300, 300-400% minimalnego wynagrodzenia – powyżej 400% bez dofinansowania) i prowadziły do rzeczywistej dywersyfikacji udzielanego dofinansowania zależnego od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej. W trakcie przeprowadzonej kontroli organ rentowy ustalił, że za lata 2010-2012 pracownicy płatnika składali oświadczenia o dochodzie brutto na jednego członka rodziny, jednakże mimo posiadanej wiedzy o różnicowanej sytuacji materialnej pracowników, pracodawca wypłacił im świadczenia przedświadczone w tej samej wysokości tj. w 2010 roku – 188 pracownikom po 700 złotych, w 2011 roku – 197 pracownikom po 700 złotych, w 2012 roku – 212 pracownikom po 800 złotych. Wypłata „świadczeń przedświadczone” była zatem realizowana z naruszeniem ustawy z dnia 4 marca 1994 roku o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, gdyż przy udzielaniu pomocy z ZFŚS nie była uwzględniana sytuacja finansowa rodziny osób ubiegających się o przyznanie stosownych świadczeń. Zdaniem ZUS tak przyznawane i w ten sposób wydatkowane świadczenia nie mogą być uznane za pomoc socjalną i tym samym wyłączone z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne oraz ubezpieczenie zdrowotne, co oznacza że przyznane świadczenia nie mają charakteru socjalnego i stanowią przychód pracownika w rozumieniu art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 roku o podatku dochodowym od osób fizycznych. Powyższe skutkuje uznaniem, że od uzyskanego przez pracownika przychodu należy naliczyć składki na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenia zdrowotne.

Od powyższych decyzji odwołał się płatnik składek, wnosząc o ich zmianę poprzez ustalenie, że wypłaty dokonane przez płatnika na rzecz zainteresowanych: M. G., B. K., W. Ś., Z. F., P. G. (1), P. G. (2), Ł. K., P. T., P. S. i R. D. tytułem „świadczeń przedświadczone” – w kwotach wskazanych w zaskarżonych decyzjach – nie stanowiły podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne. Jednocześnie skarżący wniósł o zasądzenie od organu rentowego kosztów postępowania. w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Skarżący zarzucił decyzjom naruszenie:

– art. 18 ust. 1 oraz art. 20 ust. 1 w zw. z art. 21 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 1442 ze zm., zwanej dalej ustawą o sus) w zw. z § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 roku w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz. U. Nr 161, poz. 1106 ze zm.), poprzez uwzględnienie w podstawie wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe kwot świadczeń w całości sfinansowanych ze środków funkcjonującego u płatnika składek Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, przyznanych zgodnie z zasadami określonymi w ustawie z dnia 4 marca 1994 roku o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (tekst jedn. Dz. U. z 2012r., poz. 592 ze zm., dalej: ustawa o ZFŚS);

– art. 81 ust. 1 i ust. 6 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 roku o świadczeniach opieki społecznej finansowanych ze środków publicznych (tekst jedn. Dz. U. z 2008r. Nr 164, poz. 1027 ze zm.) poprzez uwzględnienie w podstawie wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenie zdrowotne kwot świadczeń w całości sfinansowanych ze środków funkcjonującego u płatnika składek Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych przyznanych prawidłowo na zasadach wskazanych w ustawie o ZFŚS;

– art. 7 k.p.a. poprzez wybiórcze potraktowanie zeznań świadków oraz pominięcie dowodów niezbędnych do dokładnego wyjaśnienia stanu faktycznego i dokonania prawidłowego rozstrzygnięcia w sprawie – w szczególności pominięcie przesłuchania członka zarządu spółki (...) oraz przedstawiciela załogi T. B., który jako przedstawiciel pracowników brał udział w ustalaniu zasad przyznawania pomocy z ZFŚS z okazji Świąt Bożego Narodzenia oraz kryteriów jej różnicowania.

Postanowieniami z dnia 26 listopada 2014 roku Sąd połączył sprawy z odwołań od wskazanych na wstępie decyzji celem ich łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia.

ZUS wnosił o oddalenie odwołań.

Zainteresowani M. G., B. K., W. Ś., Z. F., P. G. (1), P. G. (2), Ł. K., P. T., P. S. i R. D. nie zajęli stanowisk procesowych w sprawie.

Sąd Okręgowy ustalił co następuje:

Przedsiębiorstwo (...) Spółka z o.o. w G. jako pracodawca (płatnik składek), jest zobowiązany do odprowadzania składek do ZUS z tytułu ubezpieczeń społecznych pracowników, tj. ubezpieczenia emerytalnego, rentowego, chorobowego i wypadkowego oraz ubezpieczenia zdrowotnego. W ww. spółce funkcjonuje Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych. Pracodawca każdego roku przekazywał kwotę naliczonego odpisu podstawowego na dany rok kalendarzowy na odrębny rachunek bankowy Funduszu.

(okoliczności niesporne)

W okresie od dnia 1 kwietnia 2006 roku do dnia 31 grudnia 2010 roku obowiązywał u płatnika Regulamin Gospodarowania Środkami Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych z dnia 1 kwietnia 2006 roku ustalony przez Zarząd Spółki G. w porozumieniu z przedstawicielem załogi T. B., następnie zmieniony aneksami z dnia 19 kwietnia 2007 roku, 30 listopada 2007 roku oraz 3 sierpnia 2009 roku.

Zasady gospodarowania Funduszem oraz podział środków Funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej (preliminarz wydatków na dany rok) ustalał Zarząd jednostki w uzgodnieniu z przedstawicielem załogi (§ 3 i 4 Regulaminu).

Osobami uprawnionymi do korzystania ze świadczeń z ZFŚS (zgodnie z § 10 Regulaminu) byli: pracownicy, dzieci pracowników do lat 21, pod warunkiem kontynuowania nauki, pracownicy na urloпах wychowawczych oraz współmałżonkowie korzystający ze świadczeń wymienionych w § 12 pkt 2 (§ 10). Regulamin przewidywał, że w szczególnie uzasadnionych przypadkach, pracodawca mógł przyznać pomoc z Funduszu innym członkom rodziny pracownika, a także emerytom i rencistom- byłym pracownikom spółki, których stosunek pracy został rozwiązany w związku z przejściem na emeryturę lub rentę (§ 11).

Rozdział II Regulaminu określał przeznaczenie Funduszu. Przepis § 12 w brzmieniu ustalonym aneksem z dnia 30 listopada 2007 roku przewidywał, że z Funduszu Socjalnego mogą być dofinansowywane świadczenia i usługi w postaci:

1) wypoczynku dzieci pracowników w formie:

- zorganizowanego wypoczynku dzieci i młodzieży w formie kolonii, obozów i zimowisk, „zielonych szkół”, wczasów dla dzieci, w tym także połączonego z nauką oraz pobytów sanatoryjnych;
- wypoczynku dzieci i młodzieży do lat 15 pozostających pod opieką rodziców;

2) krajowych i zagranicznych wycieczek turystycznych wyłącznie dla pracowników i współmałżonków;

3) świadczeń rzeczowych w formie:

a. paczek świątecznych dla dzieci i młodzieży od 1 roku do lat 15;

b. bonów towarowych;

4) pomocy finansowej w formie zapomóg przyznawanym pracownikom lub członkom ich rodzin w przypadku indywidualnych zdarzeń losowych, klęsk żywiołowych, długotrwałej choroby lub śmierci.

Decyzja w sprawie zasad rozdziału środków Funduszu na świadczenia rzeczowe każdorazowo była podejmowana przez Pracodawcę lub upoważnioną przez niego osobę jak i upoważnioną komisję (§ 19 Regulaminu). Podstawą przyznania pomocy socjalnej finansowanej z Funduszu było złożone na piśmie oświadczenie osoby uprawnionej wraz z wyliczoną

wysokością dochodów brutto przypadających na osobę w rodzinie. Wzór oświadczenia stanowił Załącznik Nr 1 (§ 21 Regulaminu).

(dowód: Regulamin Gospodarowania Środkami Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych oraz załączniki w aktach sprawy, aneks do Regulaminu z dnia 30 listopada 2007 roku w aktach sprawy, aneks do Regulaminu z dnia 3 sierpnia 2009 roku w aktach rentowych dotyczących postępowania kontrolnego)

W dniu 24 listopada 2010 roku Zarząd Spółki G. w porozumieniu z przedstawicielem załogi T. B. postanowił udzielić pracownikom przedświątecznej pomocy materialnej finansowanej z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych w zamian za bony towarowe ustalając następujące kryteria:

- przy dochodzie do 400% minimalnego wynagrodzenia na członka rodziny – pomoc finansowa w kwocie 700 złotych;
- przy dochodzie powyżej 400% minimalnego wynagrodzenia na członka rodziny – pomoc finansowa w kwocie 490 złotych.

(dowód: porozumienie z dnia 24 listopada 2010 roku k. 9, zeznania świadka T. B. k. 268 odwrót, k. 269, zeznania członka zarządu spółki (...) k. 269 odwrót – k. 270 w aktach sprawy)

W grudniu 2010 roku płatnik składek wypłacił z (...) 190 pracownikom, w tym zainteresowanemu, świadczenia przedświąteczne w kwotach po 700 złotych oraz jednemu pracownikowi – A. B. świadczenie przedświąteczne w kwocie 490 złotych.

(dowód: oświadczenia majątkowe pracowników, wydruki list płac pracowników płatnika w aktach rentowych dotyczących postępowania kontrolnego)

Od dnia 1 stycznia 2011 roku zasady korzystania z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych u płatnika określał nowy regulamin z 2011 roku, ustalony jak poprzedni, przez Zarząd Spółki w porozumieniu z przedstawicielem załogi reprezentującym interesy pracowników – T. B..

Zakres osób uprawnionych do korzystania ze świadczeń z Funduszu był taki sam, jak w poprzednim regulaminie.

W rozdziale III § 12 Regulaminu wskazano, że fundusz socjalny jest przeznaczony na:

1) dofinansowywanie świadczeń i usług świadczonych na terenie kraju oraz za granicą, tj.:

- a) wypoczynku dzieci pracowników w formie zorganizowanego wypoczynku dzieci i młodzieży w formie kolonii, obozów i zimowisk, „zielonych szkół”, w tym także połączonego z nauką oraz pobytów sanatoryjnych;
- b) wycieczek turystycznych wyłącznie dla pracowników i współmałżonków organizowanych przez pracodawcę;
- c) imprez sportowo-rekreacyjnych;

2) przedświąteczną pomoc finansową lub rzeczową w formie:

- a) paczek świątecznych dla dzieci i młodzieży od 1 roku do lat 15;
- b) bonów towarowych;

3) pozostałą pomoc finansową w formie zapomóg przyznawanych pracownikom lub członkom ich rodzin w przypadku indywidualnych zdarzeń losowych, klęsk żywiołowych, długotrwałej choroby lub śmierci.

Podstawę do naliczenia dofinansowania dzieci pracowników korzystających ze zorganizowanych form wypoczynku w formie kolonii, obozów i zimowisk stanowiły rachunki, a także inne dowody potwierdzające czas trwania i poniesione koszty (§ 16).

Decyzję w sprawie zasad rozdziału środków Funduszu na świadczenia rzeczowe, uwzględniająca sytuację materialną każdorazowo podejmował Zarząd (§ 18). Podstawą przyznania pomocy socjalnej finansowanej z funduszu było złożenie na piśmie oświadczenia osoby uprawnionej wraz z wyliczoną wysokością dochodów brutto przypadających na osobę w rodzinie zgodnie z Załącznikiem Nr 1. Przy czym dochody dzieci oraz renty i alimenty przyznane na dzieci winny być włączone do dochodów rodziny (§ 20 ust. 1 i 2). W przypadku znacznego pogorszenia się sytuacji materialnej rodziny, na wniosek pracownika, były brane pod uwagę dochody rodziny z okresu trzech miesięcy poprzedzających miesiąc przyznania świadczenia lub dofinansowania.

(dowód: regulamin z dnia 1 stycznia 2011 roku wraz z załącznikami w aktach rentowych dotyczących postępowania kontrolnego)

W dniu 18 listopada 2011 roku Zarząd Spółki w porozumieniu z przedstawicielem załogi T. B. postanowił udzielić pracownikom przedświadczonej pomocy materialnej finansowanej z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych w zamian za bony towarowe ustalając następujące kryteria:

- przy dochodzie do 400 minimalnego wynagrodzenia na członka rodziny – pomoc finansowa w kwocie 700 złotych;
- przy dochodzie powyżej 400% minimalnego wynagrodzenia na członka rodziny pomoc finansowa w kwocie 490 złotych.

(dowód: porozumienie z dnia 18 listopada 2011 roku k. 8, zeznania świadka T. B. k. 268 odwrót, k. 269, zeznania członka zarządu spółki (...) k. 269 odwrót – k. 270 w aktach sprawy)

W dniu 23 listopada 2012 roku Zarząd Spółki w porozumieniu z przedstawicielem załogi T. B. postanowił udzielić pracownikom przedświadczonej pomocy materialnej finansowanej z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych w zamian za bony towarowe ustalając następujące kryteria:

- przy dochodzie do 400 minimalnego wynagrodzenia na członka rodziny – pomoc finansowa w kwocie 800 złotych;
- przy dochodzie powyżej 400% minimalnego wynagrodzenia na członka rodziny- pomoc finansowa w kwocie 500 złotych.

(dowód: porozumienie z dnia 23 listopada 2012 roku k. 7, zeznania świadka T. B. k. 268 odwrót, k. 269, zeznania członka zarządu spółki (...) k. 269 odwrót – k. 270 w aktach sprawy)

W grudniu 2011 roku płatnik składek wypłacił z ZFŚS wszystkim pracownikom „świadczenie przedświadczone” w tej samej wysokości, tj. w kwocie 700 złotych.

W grudniu 2012 roku płatnik składek wypłacił z ZFŚS wszystkim pracownikom, „świadczenie przedświadczone” w tej samej wysokości, tj. w kwocie 800 złotych.

(dowód: oświadczenia majątkowe pracowników, wydruki list płac pracowników płatnika w aktach rentowych dotyczących postępowania kontrolnego, z zeznania świadka T. B. k. 268 odwrót, k. 269, zeznania członka zarządu spółki (...) k. 269 odwrót – k. 270 w aktach sprawy)

Obowiązujące u płatnika kryterium podziału pomocy przedświadczonej między uprawnionych w postaci 400% minimalnego wynagrodzenia zostało zaproponowane płatnikowi przez przedstawiciela załogi T. B., który wcześniej uzgadniał to kryterium z kadrową A. Ś. T. B. i A. Ś. chcieli, aby jak najwięcej pracowników mogło skorzystać z pomocy przedświadczonej w takiej samej wysokości i dlatego wybrali takie kryterium.

Pracodawca zaakceptował wskazane wyżej kryterium. Do korzystania z pomocy przedświadczonej uprawnieni byli wszyscy pracownicy płatnika, za wyjątkiem członków zarządu Spółki.

Płatnik w spornym okresie 2010-2012 zatrudniał około 200 osób. W spornym okresie pracownicy otrzymywali wynagrodzenie w wysokości od minimalnego wynagrodzenia do około 6.000 złotych. Tylko zarobki w grupie kierowniczej przekraczały kwotę 6.000 złotych.

W celu uzyskania pomocy przedświadczonej pracownicy składali w spornych okresach płatnikowi pisemne oświadczenia o dochodach brutto na jednego członka rodziny. Dochody w przeliczeniu na jedną osobę kształtowały się u w rodzinach pracowników płatnika od kilkuset złotych (najniższy dochód w 2012 roku w przeliczeniu na osobę wynosił 271,84 złotych) do kilku tysięcy złotych (najwyższy dochód w 2012 roku wynosił 4.800 złotych na osobę). Kadrowa płatnika A. Ś. analizowała składane oświadczenia pod względem formalnym celem ustalenia w oparciu o próg dochodowy w wysokości 400% minimalnego wynagrodzenia na jednego członka rodziny wysokości należnej pracownikowi pomocy przedświadczonej.

(dowód: oświadczenia majątkowe pracowników, wydruki list płac pracowników płatnika w aktach rentowych dotyczących postępowania kontrolnego, zeznania świadka T. B. k. 268 odwrot, k. 269, zeznania członka zarządu spółki (...) k. 269 odwrot – k. 270 w aktach sprawy)

Sytuacja majątkowa pracowników spółki (...) w spornym okresie była różna.

(dowód: oświadczenia majątkowe pracowników, wydruki list płac pracowników płatnika w aktach rentowych dotyczących postępowania kontrolnego)

W okresie od 12 września 2013 roku do dnia 30 września 2013 roku organ rentowy przeprowadził u płatnika kontrolę pod kątem prawidłowości i rzetelności obliczania składek na ubezpieczenia społeczne oraz innych składek, do których pobierania zobowiązany jest ZUS. Przeprowadzona kontrola wykazała, że płatnik składek w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenia zdrowotne nie uwzględnił przychodów osiągniętych przez pracowników ze środków finansowanych z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych w postaci „świadczeń przedświadczonej”. Mając na uwadze wyniki kontroli ZUS wydał zaskarżoną w niniejszej sprawie decyzję, w której ustalił podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, chorobowe, wypadkowe oraz ubezpieczenie zdrowotne zainteresowanych: M. G., B. K., W. Ś., Z. F., P. G. (1), P. G. (2), Ł. K., P. T., P. S. i R. D..

(okoliczności niesporne)

Płatnik nie kwestionował rachunkowych wyliczeń podstaw wymiaru składek ustalonych przez ZUS w zaskarżonej decyzji, a jedynie twierdził, że sporne świadczenia jako świadczenia socjalne nie powinny być wliczane do podstawy wymiaru składek

(okoliczność niesporna)

Sąd Okręgowy zważył i ocenił co następuje:

Odwołania nie zasługują na uwzględnienie.

Kwestią sporną w niniejszej sprawie jest podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne pracowników, którzy z mocy art. 6 ust. 1 pkt 1 oraz art. 11 ust. 1 i art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2009r., Nr 205, poz. 1585 ze zm.) podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowym i wypadkowym, a także ubezpieczeniu zdrowotnemu w oparciu o przepisy ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 roku o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (tekst jedn. Dz. U. z 2008r., Nr 164, poz. 1027 ze zm.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych w oparciu o art. 41 ust. 13 ustawy systemowej może kwestionować wysokość wynagrodzenia stanowiącego podstawę wymiaru składki, jeżeli okoliczności sprawy wskazują na to, że nie są one zgodne stanem faktycznym.

Zgodnie z art. 18 ust. 1 w zw. z art. 20a ustawy systemowej podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi przychód, o jakim mowa w art. 4 pkt 9 i pkt 10 tej ustawy. Stosownie do art. 4 pkt 9 użyte w ustawie określenie przychód oznacza przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych z tytułu m.in.: zatrudnienia w ramach stosunku pracy.

Zgodnie zaś z art. 81 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, do ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne pracowników stosuje się przepisy określające podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe tych osób.

W świetle art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 roku o podatku dochodowym od osób fizycznych (tekst jedn. Dz. U. z 2012r., poz. 361 ze zm.) za przychody ze stosunku pracy uważa się wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne oraz wartość pieniężną świadczeń w naturze bądź ich ekwiwalenty, bez względu na źródło finansowania tych wypłat i świadczeń, a w szczególności: wynagrodzenia zasadnicze, wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, różnego rodzaju dodatki, nagrody, ekwiwalenty za nie wykorzystany urlop i wszelkie inne kwoty niezależnie od tego, czy ich wysokość została z góry ustalona, a ponadto świadczenia pieniężne ponoszone za pracownika, jak również wartość innych nieodpłatnych świadczeń lub świadczeń częściowo odpłatnych.

Treść art. 12 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych nie pozostawia żadnych wątpliwości, że wartość środków pieniężnych, które pracownicy płatnika uzyskali w latach 2011-2013 tytułem świadczeń weekendowych z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych (...), stanowi przychód tych pracowników.

Enumeratywny katalog przychodów, które nie stanowią podstawy wymiaru składek zawiera rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 roku w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz. U. Nr 161, poz. 1106 ze zm.).

Zgodnie z treścią § 2 ust. 1 pkt 19 cyt. wyżej rozporządzenia, podstawy wymiaru składek nie stanowią, świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

Mając na uwadze, że przepis § 2 ust. 1 pkt 19 ww. rozporządzenia ma charakter wyjątku od ogólnej zasady podlegania obowiązkowi składkowemu każdego przychodu, to na płatniku składek, a nie organie rentowym, spoczywał ciężar dowodu, że wypłacone pracownikom świadczenia mieściły się w granicach pomocy finansowej.

Definicję działalności socjalnej zawiera art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 4 marca 1994 roku o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (tekst jedn. Dz. U. z 2012r., poz. 592 ze zm.), zgodnie z którym, działalność socjalna to usługi świadczone przez pracodawców na rzecz różnych form wypoczynku, działalności kulturalno-oświatowej, sportowo-rekreacyjnej, opieki nad dziećmi w żłobkach, przedszkolach oraz innych formach wychowania przedszkolnego, udzielanie pomocy materialnej-rzeczowej lub finansowej, a także zwrotnej lub bezzwrotnej pomocy na cele mieszkaniowe na warunkach określonych umową.

Skarżący wypłacił z (...) wszystkim pracownikom w ramach pomocy przedświątecznej (Świąt Bożego Narodzenia) zakwestionowane przez ZUS świadczenia pieniężne, a mianowicie:

– w grudniu 2010 roku w kwotach po 700 złotych (za wyjątkiem jednego pracownika A. B., który otrzymał świadczenie w kwocie 490 złotych);

– w grudniu 2011 roku w kwotach po 700 złotych;

– w styczniu 2012 roku w kwotach po 800 złotych.

Poza sporem pozostaje, że świadczenia te zostały wypłacone przez płatnika ze środków przeznaczonych na cele socjalne. Były to bowiem środki pochodzące z odpisu na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych, zgromadzone na odrębnym rachunku bankowym. Nie ulega także wątpliwości, że wypłacone świadczenia przeznaczone na Święta Bożego Narodzenia stanowiły dla pracowników pomoc finansową, a zatem mieściły się w ramach szeroko

pojętej działalności socjalnej. Jednak zakwalifikowanie danego świadczenia przyznawanego w ramach funduszu świadczeń socjalnych jako mieszczącego się w ustawowej definicji działalności socjalnej, nie oznacza automatycznie, że wypłacone świadczenie realizuje cele socjalne. O tym, czy świadczenia wypłacane z funduszu świadczeń socjalnych realizują cele socjalne decyduje treść art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych.

Z treści tego przepisu wynika zaś, że przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu.

Wprowadzając zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu, w myśl art. 8 ust. 2 ustawy, określa pracodawca w regulaminie, ale musi przy tym bezwzględnie uwzględniać treść art. 8 ust. 1 ustawy. Pracodawca nie może więc ustalić zasad i warunków korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu według dowolnie wybranych przez siebie kryteriów, z pominięciem naczelnej zasady wyrażonej w art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, że przyznawanie tych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu zostało uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu.

A zatem obowiązujący u danego pracodawcy regulamin, który szczegółowo określa zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu nie może być sprzeczny z treścią art. 8 ust. 1 ww. ustawy, co oznacza że nie można przyznawać ulgowych usług i świadczeń oraz dopłat z Funduszu w oderwaniu od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu (tzw. kryterium socjalne). O tym, czy dane świadczenie wypłacone z funduszu świadczeń socjalnych spełnia kryterium socjalne nie decyduje zatem wyłącznie to, czy świadczenie jest finansowane ze środków Funduszu oraz jego cel (pomoc pracownikom), ale to czy zostało ono uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu.

Zasady korzystania z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych u płatnika w okresie od dnia 1 kwietnia 2006 roku do 31 grudnia 2010 roku były regulowane Regulaminem z 2006 roku uchwalonym przez (...) Spółkę z o.o. z siedzibą w G. w uzgodnieniu z przedstawicielem załogi T. B.. Natomiast od dnia 1 stycznia 2011r. zasady korzystania z ZFŚS u płatnika określał nowy uzgodniony przez płatnika wraz z przedstawicielem załogi T. B..

Osobami uprawnionymi do korzystania z ZFŚS u płatnika na podstawie ww. regulaminów byli pracownicy, w tym pracownicy na urloпах wychowawczych, dzieci pracowników do lat 21, pod warunkiem kontynuowania nauki oraz współmałżonkowie. Środkami Funduszu administrował pracodawca.

Zgodnie z § 12 regulaminu z 2006 roku, zmienionego aneksem nr (...) środki funduszu mogły być przeznaczone na:

1. dofinansowanie wypoczynku dzieci pracowników;
2. dofinansowanie krajowych wycieczek turystycznych dla pracowników i ich współmałżonków;
3. dofinansowanie świadczeń finansowych i rzeczowych w formie:
 - paczek świątecznych dla dzieci i młodzieży do 15 lat;
 - bonów towarowych dla pracowników;
4. dofinansowanie pomocy finansowej w formie zapomóg przyznawanych pracownikom w przypadku indywidualnych zdarzeń losowych, klęsk żywiołowych, długotrwałej choroby lub śmierci.

Zasady rozdziału środków Funduszu na świadczenia rzeczowe zgodnie z § 19 Regulaminu z 2006 roku zależały każdorazowo od decyzji pracodawcy lub upoważnionej przez niego osoby oraz upoważnionej komisji. Natomiast podstawą przyznania pomocy socjalnej finansowanej z Funduszu było pisemne oświadczenie osoby uprawnionej wraz z wyliczoną wysokością dochodów brutto przypadających na osobę w rodzinie, którego wzór zawierał załącznik nr 1. Oświadczenie należało złożyć najpóźniej do 30 kwietnia każdego roku.

Regulamin z 2011 roku w § 12 podobnie określał cele, na które mogą być przeznaczone środki funduszu, a mianowicie:

1. na dofinansowanie wypoczynku dzieci pracowników, wycieczek turystycznych dla pracowników i ich współmałżonków organizowanych przez pracodawcę, imprez sportowo-rekreacyjnych;
2. na przedsięwziętą pomoc finansową lub rzeczową w formie paczek świątecznych dla dzieci i młodzieży do lat 15 oraz bonów towarowych;
3. na pozostałą pomoc finansową w formie zapomóg przyznawanych pracownikom lub członkom ich rodzin w przypadku indywidualnych zdarzeń losowych, klęsk żywiołowych, długotrwałej choroby lub śmierci.

Przyznanie wszystkich ww. ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu uzależniono w regulaminie z 2011 roku od złożenia pisemnego wniosku o przyznanie pomocy wraz z pisemnym oświadczeniem osoby uprawnionej z wyliczoną wysokością dochodów brutto przypadających na osobę w rodzinie do dnia 30 kwietnia każdego roku (§ 8 i 20 regulaminu). Wzór oświadczenia został zawarty w załączniku nr 1 do regulaminu z 2011 roku. Decyzja w sprawie zasad rozdziału środków Funduszu na świadczenia rzeczowe, zgodnie z § 18, należała każdorazowo do Zarządu Spółki i winna uwzględniać sytuację materialną.

Regulamin z 2011 roku przewidywał wprost wypłatę z Funduszu Świadczeń Socjalnych przedsięwziętej pomocy finansowej lub rzeczowej w formie bonów towarowych. Z kolei w regulaminie z 2006 roku taka pomoc była przewidziana w § 12 pkt 3 w postaci świadczeń finansowych i rzeczowych w formie bonów towarowych. Nie mniej na podstawie decyzji Zarządu Spółki podjętej każdorazowo z przedstawicielem załogi T. B. pracownicy w spornym okresie w zamian za bony towarowe otrzymali przedsięwziętą pomoc materialną finansową (porozumienia z dnia 24 listopada 2010 roku, 18 listopada 2011 roku i 23 listopada 2012 roku).

Regulaminy nie wprowadzały kryterium, od którego spełnienia zależała wysokość przyznawanej pomocy przedsięwziętej. W tym zakresie każdy regulamin odsyłał do decyzji pracodawcy (Zarządu Spółki). To pracodawca w uzgodnieniu z przedstawicielem załogi miał każdorazowo ustalać wysokość takiej pomocy, której udzielenie zależało od złożenia przez pracownika najpóźniej do 30 kwietnia każdego roku pisemnego oświadczenia z wyliczoną wysokością dochodów brutto przypadających na osobę w rodzinie. O wysokości przyznanej pomocy zgodnie z obowiązującymi u płatnika regulaminami powinna zatem decydować sytuacja materialna w rodzinie pracownika. Zarząd Spółki w uwzględnieniu woli przedstawiciela załogi T. B. ustalił w spornym okresie (2010-2012) dwa progi dochodowe, od których spełnienia była uzależniona wysokość pomocy przedsięwziętej. I tak, przy dochodzie do 400% minimalnego wynagrodzenia na członka rodziny pomoc przedsięwzięta była wyższa, a przy przekroczeniu tego progu dochodowego – niższa. Wysokość pomocy przedsięwziętej zgodnie z przyjętym kryterium 400% minimalnego wynagrodzenia na jednego członka rodziny miała wynosić odpowiednio: w 2010 i 2011 roku – 700 złotych i 490 złotych oraz 800 złotych i 500 złotych w 2012 roku.

Pod względem formalnym regulaminy obowiązujące w spornym okresie u płatnika oraz wydane na ich podstawie decyzje ustalające kryteria przyznania pomocy przedsięwziętej w latach 2010-2012 były zgodne z treścią art. 8 ust 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Zdaniem strony skarżącej rozdysponowanie przez skarżącego środków zgromadzonych na odrębnym rachunku bankowym Funduszu na cele socjalne wymienione w regulaminie, w oparciu o przyjęte w wydanych na ich podstawie decyzjach kryteria socjalne, przemawia za zasadnością odwołania.

W ocenie Sądu stanowisko takie nie jest uprawnione. O tym, czy środki Funduszu zostały rozdysponowane zgodnie z kryterium socjalnym decyduje bowiem sytuacja życiowa, rodzinna i materialna osób uprawnionych (art. 8 ust. 1 ww. ustawy). Oznacza to, że przyjęte kryterium socjalne musi odnosić się nie do jakiegokolwiek sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej, ale do sytuacji zatrudnionych u płatnika pracowników. Kryterium socjalne musi być dostosowane do uprawnionej grupy w taki sposób, aby różna sytuacja życiowa, rodzinna, materialna poszczególnych osób wchodzących w skład tej samej grupy (pracowników płatnika) powodowała różną wysokość świadczeń, które otrzymują z Funduszu. W celu ustalenia i wyboru właściwego kryterium socjalnego pracodawca powinien przed

dystrybucją świadczeń socjalnych ustalić sytuację życiową, rodzinną i materialną swoich pracowników. A następnie do tak ustalonej sytuacji dobrać kryterium, które różnicuje przyznaną im z Funduszu pomoc. Przy czym prawidłowe ustalenie sytuacji materialnej dotyczącej posiadanych zasobów majątkowych i uzyskiwanych dochodów, sprowadza się nie tylko do ustalenia wysokości wynagrodzenia pracownika zatrudnionego u płatnika, ale dotyczy wszystkich osób, z którymi ten pracownik prowadzi wspólne gospodarstwo domowe. Z kolei sytuacja rodzinna to przede wszystkim liczba członków rodziny, z którymi pracownik prowadzi wspólne gospodarstwo domowe. Natomiast sytuacja życiowa to szczególne okoliczności, które spotykają w pewnych okresach życia człowieka powodując jej pogorszenie, np. w związku z chorobą, śmiercią członka rodziny, utratą mieszkania, utratą pracy. Dopiero te wszystkie informacje pozwalają w prawidłowy sposób ustalić kryterium socjalne, którym winien kierować się płatnik dokonując dystrybucji spornych świadczeń z funduszu socjalnego.

Z zeznań zainteresowanego oraz płatnika A. G. oraz list płac i oświadczeń majątkowych pracowników spółki zawartych w aktach kontrolnych ZUS wynika, że większość zatrudnionych u płatnika składek pracowników to osoby o dochodach oscylujących w granicach od najniższego wynagrodzenia do 6000 złotych. Tylko grupa kierownicza, w skład której wchodzi kilka osób zarabiał więcej. Pracownicy zatrudnieni u płatnika różnią się nie tylko dochodami, ale także sytuacją rodzinną. Wśród pracowników są osoby nie posiadające nikogo na swoim utrzymaniu oraz tacy, którzy mają rodziny, w tym dzieci. Różnią się też między sobą ilością posiadanych dzieci.

Jak wynika z materiału dowodowego sprawy płatnik składek oraz przedstawiciel załogi T. B. mieli rozeznanie w sytuacji materialnej i rodzinnej pracowników. Tym bardziej, że pracownicy przed przyznaniem im pomocy składali pisemne oświadczenia o wysokości dochodu na jednego członka rodziny. Pomimo to pracodawca wraz z przedstawicielem załogi na spotkaniach listopadowych w 2010, 2011 i 2012 roku uzależnili wysokość pomocy przedświadczonej od dochodu na jednego członka rodziny w wysokości 400% minimalnego wynagrodzenia. Jeśli zważyć, że minimalne wynagrodzenie w spornym okresie wynosiło kolejno w 2010 roku – 1.317 złotych, w 2011 roku – 1.386 złotych, w 2012 roku – 1.500 złotych, to oznacza że pracownik, którego dochód w rodzinie nie przekroczył na jedną osobę w 2010 roku – 5.268 złotych, w 2011 roku – 5.544 złotych, w 2012 roku – 6.000 złotych, otrzymał pomoc przedświadczonej w wyższej wysokości. Większość pracowników płatnika nie osiągała nawet sama dochodów w takiej wysokości, nie mówiąc o ich przeliczeniu na jednego członka rodziny. Zarobki powyżej 400% minimalnego wynagrodzenia dotyczyły zaledwie kilku osób z grupy kierowniczej. Nawet jednak ich dochody, po przeliczeniu na jednego członka rodziny, za wyjątkiem jednej osoby w 2010 roku (A. B.), nie przekraczały tego progu.

Przyjęte przez pracodawcę przy wypłacie spornych świadczeń kryterium (400% minimalnego wynagrodzenia) nie doprowadziło zatem do różnicowania wysokości wypłaconej pracownikom pomocy przedświadczonej. Żaden bowiem z pracowników płatnika w latach 2011-2012 nie przekroczył progu 400% minimalnego wynagrodzenia na jednego członka rodziny, a w 2010 roku próg ten przekroczyła tylko jedna osoba.

Kryterium może nie różnicować wypłaty świadczeń z Funduszu i nadal mieć charakter socjalny, tylko wówczas gdy sytuacja wszystkich uprawnionych pracowników jest zbliżona, co w przedmiotowej sprawie nie miało miejsca. Ze złożonych przez pracowników oświadczeń majątkowych za 2012 roku wynika, że dochód na jednego członka w ich rodzinach był bardzo zróżnicowany i wynosił od 271,84 złotych do 4.800 złotych. Podobnie kształtowała się sytuacja także w latach 2010-2011. Oprócz różnic w wysokości wynagrodzeń, poszczególni pracownicy mają także różną ilość osób będących na ich utrzymaniu.

Zdaniem Sądu kryterium różnicujące wysokość świadczeń z Funduszu powinno być ustalone za każdym razem – nawet gdy sytuacja pracowników jest zbliżona – na skutek analizy indywidualnej sytuacji materialnej i rodzinnej zatrudnionych u płatnika pracowników i dostosowane do tej sytuacji. Tymczasem sytuacja pracowników płatnika nie była porównywalna, lecz zróżnicowana, a mimo to nie znalazło to odzwierciedlenia w przyznanej im wysokości pomocy z (...). Stało się tak z uwagi na pozorność przyjętego kryterium podziału tych świadczeń z Funduszu, co wyklucza możliwość uznania tego kryterium za mające charakter socjalny w myśl art. 8 ust 1 ustawy.

Przyjęte przez pracodawcę przy wypłacie spornych świadczeń w 2010, 2011 i 2012 roku kryterium 400% minimalnego wynagrodzenia nie było wynikiem indywidualnej analizy sytuacji życiowej, materialnej i rodzinnej uprawnionych pracowników. Kryterium to zostało ustalone w takiej wysokości nie po to, aby dostosować je do indywidualnej sytuacji i potrzeb pracowników, ale po to by wszyscy pracownicy otrzymali pomoc przedsięwzięczną w takiej samej wysokości. Przed wypłatą spornych świadczeń analiza sytuacji rodzinnej i materialnej poszczególnych pracowników na podstawie złożonych przez nich oświadczeń sprowadzała się tylko do ustalenia, czy dochód w rodzinie pracownika nie przekracza 400% minimalnego wynagrodzenia na jedną osobę. Nie spełnia to wymogu indywidualnej analizy sytuacji rodzinnej, materialnej i osobistej pracownika, o którym mowa w art. 8 ust.1 o ZFŚS.

W konsekwencji należy uznać, że obowiązujące u płatnika kryterium podziału pomocy przedsięwzięcznej zostało wprowadzone bez analizy indywidualnej sytuacji rodzinnej, życiowej i materialnej uprawnionych pracowników. Sytuacja ta nie miała bowiem jakiegokolwiek wpływu na wysokość przyznanej pracownikom pomocy przedsięwzięcznej.

W ocenie Sądu tak ustalone i przyjęte przez płatnika kryterium wypłaty spornych świadczeń z (...) nie miało charakteru socjalnego, jak tego wymaga art. 8 ustępn 1 ustawy o (...), gdyż nie było odpowiednie dla zatrudnionych u płatnika pracowników (grupa ok. 200 osób), nie doprowadziło bowiem do zróżnicowania wypłaconych im świadczeń, mimo że ich sytuacja nie była nawet zbliżona. Mimo zatem, że wypłacona w oparciu o kryterium 400% minimalnego wynagrodzenia pomoc przedsięwzięczna miała oparcie w wydanych na podstawie obowiązujących u płatnika Regulaminach decyzjach Zarządu Spółki, to z uwagi na brak charakteru socjalnego przyjętego kryterium, należy ją uznać za przyznaną w sposób sprzeczny z art. 8 ust. 1 ustawy o ZFŚS.

Płatnik jako gospodarujący środkami funduszu, nie może dokonać podziału środków z funduszu na działalność socjalną w postaci ulgowych świadczeń przedsięwzięcznych oraz przyznać tych świadczeń poszczególnym uprawnionym pracownikom w oderwaniu od kryterium socjalnego, o którym mowa w art. 8 ust. 1 ustawy z ZFŚS, nawet jeżeli pozwala mu na to treść obowiązującego u niego regulaminu i wydanych na jego podstawie aktów. Swoboda regulacji w regulaminie zasad przyznawania indywidualnych świadczeń jest bowiem ograniczona ustanowioną przez ustawodawcę w art. 8 ust. 1 ustawy ogólną zasadą, że przyznawanie tych świadczeń ma być uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z funduszu.

Przyjęte w spornym okresie kryterium nie było dostosowane do potrzeb pracowników płatnika, gdyż nie realizowało kryterium socjalnego (nie różnicowało pomocy) i jako takie było sprzeczne z treścią art. 8 ustępn 1 ustawy o ZFŚS. Różna sytuacja pracowników powinna prowadzić do różnicowania świadczeń socjalnych przysługujących im z funduszu, co u płatnika nie miało miejsca.

Świadczenia z funduszu powinni uzyskiwać ci pracownicy, których sytuacja socjalna jest najgorsza, a ci których sytuacja życiowa, rodzinna i materialna została uznana za dobrą mogą otrzymać z tego funduszu świadczenia w niższej wysokości, ale też mogą ich w ogóle nie otrzymać. Fundusz Świadczeń Socjalnych jest bowiem instytucją prawną, która ma łagodzić różnice w poziomie życia pracowników i ich rodzin. Jest on wyrazem funkcji społecznej zakładu pracy, zaś jego adresatami są zwłaszcza rodziny o najniższych dochodach.

Bez wpływu na powyższe pozostaje okoliczność, że wydanie decyzji o przyznaniu spornych świadczeń odbyło się za wiedzą i zgodą przedstawicieli załogi. Płatnik składek administrując funduszem socjalnym, nie może bowiem czynić tego z pominięciem ustawy i w konsekwencji przez swoje działania uszczuplać zasoby tego funduszu, nawet jeśli odbyłoby się to przy pełnej aprobacie przedstawicieli związków zawodowych (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 29 marca 2011 roku, III AUa 541/2010, wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 11 czerwca 2013 roku, III AUa 324/13 oraz wyrok z dnia 20 czerwca 2012 roku, I UK 140/12, Legalis).

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 20 czerwca 2012 roku w sprawie I UK 140/2012, stwierdził, że założeniem ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych jest podział środków tego funduszu między uprawnionych według kryterium socjalnego, co wyklucza zasadę równości. Przepis art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń

socjalnych wyraźnie wiąże wysokość przyznawanego świadczenia (będącego pomocą finansową w rozumieniu art. 2 ust. 1 ustawy) z rozpatrywaną łącznie sytuacją życiową, rodzinną i materialną osoby uprawnionej. Taki zaś charakter – pomocy finansowej – miały przyznane w spornym okresie przez płatnika wszystkim pracownikom świadczenia przedświadczone. Oznacza to, że ocena zgodności wydatkowanych środków powinna obejmować w niniejszej sprawie także i to, czy przyznanie świadczeń odbyło się zgodnie z kryteriami, o jakich mowa w art. 8 ust 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych.

Z kolei w wyroku z dnia 16 września 2009 roku w sprawie I UK 121/2009 Sąd Najwyższy, OSNP 2011/9-10/133 stwierdził, że zasada wyrażona w art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych w zakresie, w jakim wymaga zastosowania kryterium socjalnego indywidualnie do każdego z uprawnionych, nie doznaje żadnych wyjątków.

Naruszenie przez płatnika składek przy przyznawaniu świadczeń ulgowych finansowanych z Funduszu kryterium socjalnego, legło u podstaw ustalenia przez organ rentowy nowej wyższej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne oraz ubezpieczenie zdrowotne, przez wliczenie do niej świadczeń wypłaconych zainteresowanym pracownikom przez płatnika z tytułu pomocy przedświadczonej w spornych okresach. Kwoty te są niesporne.

Reasumując należy stwierdzić, że płatnik rozdysponował środki Funduszu niezgodnie z ustawą o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Sporne świadczenia zostały wypłacone wprawdzie z funduszu świadczeń socjalnych, lecz nie na warunkach wynikających z ustawy, a więc nie mogą one zostać uznane za świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych w rozumieniu § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998 roku w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe.

Dodać należy, iż zgodnie z dotychczasową linią orzecniczą Sądu Najwyższego, zwolnione od konieczności opłacania składek na ubezpieczenia są tylko takie wypłaty z zakładowego funduszu socjalnego, których dokonano z zastosowaniem kryterium socjalnego, tj. z uwzględnieniem sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z funduszu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 14 maja 2012 roku, I UZ 15/12, Legalis, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 września 2009 roku, I UK 121/09, OSN 2011/9-10/133).

Biorąc zatem pod uwagę, że sporne świadczenia nie miały charakteru socjalnego, gdyż ich otrzymanie nie zależało od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z funduszu, a zatem nie wiązało się z zastosowaniem przez płatnika kryterium socjalnego z art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, należy uznać że świadczenia te stanowią dodatkowe wynagrodzenie pracownika, czyli przychód w rozumieniu art. 12 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, który to przychód stanowi podstawę wymiaru składek zgodnie z art. 18 ust. 1 ustawy systemowej w związku z § 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej dnia 18 grudnia 1998 roku w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. Nie zachodzi tu więc wyłączenie przewidziane w § 2 ust. 1 pkt 19 wymienionego rozporządzenia.

Zdaniem Sądu chybiony jest zarzut skarżącego, że przepisy rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej dnia 18 grudnia 1998 roku w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe nie wymagają, aby świadczenia z ZFŚS zostały przez pracodawcę przyznane pracownikom zgodnie z ustawą o ZFŚS. Rozporządzenie jako akt podwykonawczy nie może być bowiem sprzeczne z ustawą, która jest aktem wyższej rangi. Wbrew zresztą zarzutom płatnika, z treści tego rozporządzenia nie wynika, aby określało ono szczegółowe zasady ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe w oderwaniu od ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Przepis § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia wyraźnie stanowi, że podstawy wymiaru składek nie stanowią świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Użyty w tym przepisie zwrot „na cele socjalne” oznacza, że tylko te środki wydatkowane w ramach ZFŚS nie stanowią podstawy wymiaru składek, które realizują cele socjalne. Z kolei

cele socjalne są realizowane wówczas, gdy ulgowe świadczenia są przyznawane pracownikom po analizie sytuacji materialno-życiowej uprawnionego, jak tego wymaga art. 8 ust. 1 ustawy o ZFŚS.

Nie ma racji skarżący podnosząc, że również inne świadczenia były przyznawane z ZFŚS w oparciu o zbliżone kryteria, a nie zostały zakwestionowane przez ZUS. Wprawdzie kryteria przyznawania pomocy z Funduszu były uzależnione od wysokości minimalnego wynagrodzenia, ale progi od których zależała wysokość świadczenia były zdecydowanie bardziej zróżnicowane. W regulaminie z 2006 roku w przypadku dofinansowania wypoczynku dla dzieci, wycieczek i imprez sportowo-rekreacyjnych, wczasów były aż 4 progi: do 200% wynagrodzenia minimalnego, powyżej 200 do 300% minimalnego wynagrodzenia, powyżej 300% do 400% minimalnego wynagrodzenia i powyżej 400% minimalnego wynagrodzenia – wówczas jednak dofinansowanie w ogóle nie przysługiwało. Tak samo kwestie dofinansowania wypoczynku dla dzieci regulował regulamin z 2011 roku. W przypadku dochodu ponad 400% minimalnego wynagrodzenia na członka rodziny dofinansowanie nie przysługiwało. Wyższe kryteria dochodowe były tylko w przypadku dofinansowania wycieczek turystycznych i imprez sportowo-rekreacyjnych.

Z tych też względów, Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, uznał odwołania za nieuzasadnione i na podstawie art. 477 § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji.